

פרשת כי תישא

איך מנהיגים נכשלים

בשיחות לפרשות ויצא ו-וארא ראינו שלמנהיגות מתלווה תמיד צל הכישלון; המדד האמיתי לגדולתו של מנהיג היא דרך ההתאוששות ממנו. פרשתנו עוסקת בכשל מנהיגותי. הסיבות לכישלונות מנהיגותיים, נחלקות לשני סוגים, הראשון: סיבות חיצוניות, כמו מזל רע, זמן לא מתאים השני: סיבות פנימיות, כמו חוסר אומץ מוסרי.

דוגמאות מוכוננות הן שאול המלך, שנכשל בציווי שמואל להשמיד את עמלק ותירץ את מעשיו, ואהרן הכהן, שהתקפל מול דרישות העם ויצר את עגל הזהב. שני המקרים מדגישים את חשיבותה של לקיחת אחריות במנהיגות ואת הצורך לעמוד על עקרונות מוסריים גם בלחצים חיצוניים.

שאול כשל בכך שנתן להמון ולחייליו להכתיב את החלטותיו, מה שהוביל לאובדן מעמדו כמלך.

אהרן, במעשה עגל הזהב, התכחש לאחריותו והשליך את האשמה על העם "אִתָּה יָדְעָתָ אֶת הָעָם כִּי בָרַע הוּא", תוך הימנעות מלקיחת עמדה ברורה. אף על פי שלא נענש מיד,

המשך איך מנהיגים נכשלים

מנהיגות בפרשה
הרב זקס

משה חשף מאוחר יותר שתפילותיו מנעו מאהרן
עונש קטלני.

הסיפור הוא התכחשות לאחריות, גם סיפור אדם
וחווה בגן עדן, האדם אמר: "האשה אשר נתתה
עמדי הוא נתנה לי מן העץ ואכל". האישה אמרה, "הנחש
השיאני ואכל" (בראשית ג, יב-יג). זו היא, זה הוא – זה לא אני.
אני הקורבן, לא העבריין. **התחמקות כזו היא כשל מוסרי
אצל כל אדם. אצל מנהיג כשאל מלך ישראל ואהרן הכהן
הגדול – קל וחומר.**

הא-ל מבקר ומבקר את כישלונם המוסרי של מנהיגים
המובילים במקום להוביל. **המסר המרכזי מדגיש שמנהיגות
אמיתית דורשת אומץ, נאמנות לערכים מוסריים ויכולת
לשאת באחריות גם במצבים קשים.**

מעובד מתוך האתר של הרב זקס וספריו השונים
לקריאה בהרחבה סרקו את הברקוד

מנהיגות - מודל לחיקוי

"אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו"

אתגרי המנהיגות אל מול לחצים המוניים, קל לבקר אנשים שנכשלים במבחן המנהיגות ואינם מצליחים לעמוד בפני ההמון, לערער על הקונצנזוס, לסגור

דלת בפני הרוב שבחר בה. **קל לבקר - אך האמת היא שקשה עד מאוד לעשות.** "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו". ההמון יכול להתעלם מהמנהיג העומד נגדו, לרמוס אותו, אפילו להתנקש בחייו. כשהמון יוצא משליטה, אין שום פתרון אלגנטי. אפילו משה היה חסר אונים לנוכח לחץ המוני העם; זה קרה לו מאוחר יותר, בחטא המרגלים (במדבר יד, ה).

בחטא העגל, **משה פעל בדרכים דרמטיות כדי להשיב את הסדר**, כולל שבירת לוחות הברית, כיתת העגל לאבקה, והסתייעות בבני שבט לוי להרוג שלושת אלפים איש. אף שההיסטוריה שופטת את משה כגיבור, ייתכן שבעיני בני דורו נראה כשליט קשה.

אנחנו, יודעים מה היה בין ה' למשה, כיצד התחנן משה על חייהם של בני ישראל. אולם לבני ישראל העומדים לרגלי ההר לא היה מושג כמה קרובים היו להישמד.

אתגרי מנהיגות מול ההמון!

המסורת מתארת את אהרון כאיש שלום. אולי משום כך הוא נעשה כוהן גדול. יש יותר מסוג אחד של מנהיגות. **כהונה עניינה שמירה על חוקים, לא נקיטת עמדות וסחיפת קהל.**

יש זמנים שדרוש מנהיג בעל אומץ להדוף את דעת הקהל ואת לחץ ההמון; יש זמנים אחרים, שדרוש מנהיג העושה שונאים לאוהבים.

אהרן נכשל כאשר מצופה היה ממנו להיות משה, אך נעשה מנהיג דגול בזכות עצמו בהקשרים אחרים. משה ואהרן, שני מנהיגים שונים זה מזה שפעלו ביחד, השלימו איש את אחיו. **אין אדם היכול לעשות הכול.**

עקרונות
במנהיגות

מדוע נמתחת לעיתים ביקורת
על כך שמנהיגים מקשיבים לציבור?

האם קבלת אחריות היא מושג
יהודי במהותו?

עקרונות במנהיגות - הרב יונתן זקס | איך מנהיגים נכשלים

עקרונות בחינוך

עמידה על עקרונות
ואיזון מנהיגותי בקבוצה

צוותי חינוך:

- **איזון בין סגנונות מנהיגות:** כיצד ניתן לטפח איזון בין סגנונות מנהיגות שונים בתוך צוות החינוך?
- **התמודדות עם דעת קהל:** מהם הכלים הדרושים למנהיג לעמוד מול דעת הקהל כאשר היא סותרת את עקרונותיו?
- **אחריות אישית וקולקטיבית:** כיצד ניתן להנחיל לתלמידים את ערך האחריות האישית והקולקטיבית בתוך המערכת החינוכית?

תלמידים:

- **לחץ חברתי וערכים:** איך הייתם מתמודדים עם לחץ חברתי הדוחף אתכם לפעול נגד ערכיכם?
- **עמידה מול קונצנזוס:** מה הייתם עושים אם הייתם צריכים לעמוד מול דעת הרוב כדי להגן על עקרונותיכם?
- **עמידה מול קונצנזוס:** מה הייתם עושים אם הייתם צריכים לעמוד מול דעת הרוב כדי להגן על עקרונותיכם?